

I. TÜRK İŞLETMECİLİK KONGRESİ ÜRETİM KOMİSYONU ÇALIŞMALARININ GETİRDİKLERİ

Öğ. Gr. Yük. Müh. Erdoğan FIRATLI

Eskişehir İ.T.İ. Akademisinin düzenlediği 1. Türk işletmecilik kongresinde komisyondan birisinin de üretim komisyonu olarak çalışmalar yapması gelişmekte olan ülkemizde konunun ehemmiyetine işaret etmesi yönünden önemlidir.

Kongre, 10-13 Ekim 1973 tarihleri arasında faaliyet göstermiş, üretim komisyonu ise, 10 ve 11 Ekim tarihinde sadece öğleden sonra çalışma imkânı bulabilmiştir. Komisyonda çeşitli kuruluşların temsilcileri bir araya gelmiş ve ilgili çeşitli sorunlar ele alınmıştır. Burada komisyon çalışmalarının farklı kademelerinde önemli bulduğumuz noktalar üzerinde kısa bir kritik yapmak isteriz.

Komisyon Çalışmalarının Tertiplenmesi : Kongrenin amacı çeşitli sorunların ortaya konabilmesini temin için farklı sektörleri bir araya getirmek olmuştur. Üretim komisyonunun da bu amaca ulaşabilmesi maksadıyla çeşitli sektör ve hukukî biçimdeki işletmelerin temsilcileri davet edilmiştir. Komisyon bir araya gelince arzulan amacın istenen seviyede temin edilemediği anlaşılmıştır. Bunun başlıca iki sebebi olabilir. Akademi tarafından bu büyüklükte bir kongrenin ilk olarak tertiplenmesi nedeniyle bazı organizasyon hataları birinci sebebi teşkil edebilir. İkinci sebep olarak bu tür kongrelerin ülkemiz için alışılmamış olmasından dolayı bazı işletmelerin iltifat etmeyişi gösterilebilir.

Katılma oranını yükseltmek için Akademice başlatılan bu tür kongrelerin periyodik olarak tertiplenmesi en önemli hal çaresidir. Ayrıca kongre zamanının işletmelerin iş gücünün az olduğu zamanlara denk getirilmesi de işirakı arttırıcı bir faktör olarak düşünül-

lebilir. Ancak çeşitli sektörlerin katılması hedef olunca hepsi için uygun olan zamanı kongre için tesbit etmenin güçlüğü ortadadır. Hemen şunu belirtelim ki, temsilcilerin kongreye katılma süreleri hiçbir zaman işletmeler için bir kayıp değil bilâkis bazı sorunlarını çözmeye faydalanacakları en kısa süreli ve yararlı bir ortamdır.

Komisyon Çalışmaları : Çalışmalar üretimle ilgili sorunların ve çözümlerinin belirlenmesi ve genel kurula sunulmak üzere bir raporun hazırlanmasını hedef almıştır. Ayrıca bu konularda bilhassa tatbikatçıların düşüncelerinin ortaya konmasına gayret edilmiştir. İlk çalışmalar esnasında komisyon üyeleri arasında bariz bir tutukluk göze çarpmıştır. Daha sonra ise sorun olarak bazı üyeler tamamen kendi işletmelerinin çok basit problemlerini dile getirmişler bazıları ise, sorunları ülke çapında ve üretim dışı iktisadi mevzular olarak ortaya koymuşlardır. Sorunların ortaya konmasındaki bu dalgalanma kanımızca üyelerin çeşitli nedenlerle hazırlıksız olmaları ve bu konudaki problemlerin işletme bünyelerinde daha tam olarak belirlenmemiş olmasına delâlet eder. Sorunların bu şekilde belirsizlik arzemesi ise çözüm bulunamayışında başlıca amildir.

Daha sonraki komisyon çalışmalarında işletmelerin münferit problemleri bazı gruplar halinde toplanmış ve bu grup sorunların ana sebeplerinin yani ana sorunlarının neler olabileceği tartışılmıştır. Bu suretle raporda görülebileceği gibi çeşitli işletmelerle ilgili üretim sorunları müşterek esas sorunlar olarak tesbit edilmiş ve halen her türlü üretim işletmesinin problemlerinin doğuş noktaları olarak kabul edilmiştir. Üretim ile ilgili sorunlar ve çözüm önerileri raporda mevcut olması dolayısıyla burada tekrar ele alınmayacaktır. Ancak rapor ve üretim komisyonu çalışmalarında dikkatimizi çeken bir iki ana mesele üzerinde şahsi görüşlerimizi kısaca belirteceğiz.

Komisyon üyeleri daha ziyade ilgili kuruluşların yönetim kadrolarında görev alan personel niteliğini taşımaktadır. Bazıları ise tamamen yüksek teknik tahsil görerek yönetici kademelerine gelmişlerdir. Konuşmalar esnasında bu üyelerin üretim sorunlarını sadece teknolojik açıdan bir imalat problemi gibi düşünmeleri bizim için şaşırtıcı olmuştur. Meselâ beşbine yakın personel çalıştıran ve makina imalatı yapan bir işletmenin üst kademe yöneticisi durumunda olan bir komisyon üyesi tedarik fonksiyonunu niçin

üretimle ilgili gördüğümüzü bir türlü anlayamadığını ifade etmiştir. Oysa pazarlama komisyonu raporunda hammadde ve yarı mamul madde sağlamanın üretim fonksiyonu çerçevesi içerisinde ele alınması gerekirse de, pazarlamaya ilişkin yönleri yüzünden raporda incelenmesi zorunundan bahsedilmektedir.

Gene endüstriyel imalatta bulunan bir firmanın sorumlusu, kalite kontrolü üretimin bir sorunu olarak kabul etmemiş ve kalite kontrol faaliyetlerini sadece üretim sonunda ıskartaları ayırma işlemi olarak nitelemiştir.

Bu örnekler ülkemizde ciddi bir probleme işaret etmektedir. İşletmelerin idaresinde ve bilhassa üretim yönetiminde modern anlayış ve teknikler henüz istenilen seviyede yer etmemiştir. Halâ üretim bir noktada ne yaparsam satarım esprisi içerisinde yapılmaktadır. Doymayan talep bu çalışma düzenini belki şimdilik geçerli kılmaktadır. Ancak ülke içi ve ülke dışı rekabetin başlaması pek uzak değildir. Hatta bu gün ülkemizde üretim problemlerinin çoğu anlayışımıza göre mevcut teknolojik seviyeye ulaşmayan sevk ve idare idare noksanlığından doğmaktadır. Halen ülkemizde bilhassa imalat işlemlerinin başında yönetim kademelerinde teknik personel bulunmaktadır ve böyle olması doğru olabilir. Ancak bu personele yüksek öğrenimleri esnasında üretim yönetim ve tekniklerine ilişkin bilgilerin verilmediği bir gerçektir. Bundan dolayı bu gibi yönetim faaliyetleri tamamen şahsi kabiliyetlerine ve gayretlerine kalmaktadır. Bu tip yönetici artık devrini doldurmuş şahsi kabiliyetlerin yanı sıra sevk ve idare ile tekniklerini bilimsel olarak almak zorunu çıkmıştır. Buna rağmen halâ yüksek teknik öğrenimde üretim yönetimi ve teknikleri gibi konulara yeteri kadar yer verilmediği göze çarpılmaktadır. Buna mukabil işletmecilik öğretimi yapan kuruluşlarda istatistik, üretim teknolojisi, kalite kontrol, iş etüdü ve iş değerlemesi gibi konuların işlenmesi takdire değer. Vakit geçirmeden yüksek teknik öğrenimde de bu gibi konuların ele alınması teknik personelin yöneticilik vasfı kazanması yönünden şarttır.

Komisyon çalışmalarından dikkatimizi çeken bu önemli noktanın dışında diğer faaliyet saffhalarında dikkatimizi çeken tali durumunda olan bazı hususlara da değinmek isteriz.

Raporun hazırlanışı tamamen raportörlere bırakılmıştır. Ancak zamanın dar olması nedeniyle raporun son şeklini görüşmek

üzere komisyonun tekrar toplanması mümkün olmamıştır. Kanımızca bu bir noksanlıktır, ve bu yüzden genel kurulda rapor bazı üretim komisyonu üyeleri tarafından da eleştirilmiştir.

Zamanın kısa olması nedeniyle rapor yazılı olarak genel kurul üyelerine, raporun okunmaya başlanmasıyla birlikte verilebilmiştir. Bu durumda genel kurul üyeleri tenkitlerini, raporu ciddi bir tetkike imkan bulamadan yapmışlardır. Bu ise raporun yapıcı tenkitlerle yeniden ele alınma imkanını kısıtlamıştır.

Yukarıda üretim komisyonu çalışmaları ile ilgili değindiğimiz hususlardan bir kısmı bu tür kongre faaliyetlerinin daha yararlı olması bakımından dikkatimizi çeken noktalardır. Diğer bir kısım ise çalışmaların bizzatîhi faydaları olup bilhassa tatbikatçılar ile teorisyenleri bir araya getirerek çeşitli fikirlerin doğmasını sağlamış olmasıdır.

Temennimiz Akademimizin tertipledeği bu kongrenin periyodik hale getirilmesi ve akademik kuruluşlar ile tatbikatçı kuruluşlar arasındaki uçurumun kaldırılmasına gayret edilmesidir.